

ایلات کرمانشاهان و نقش آنها در قشون ایران عصر قاجار

تألیف:

مطلب مطلبی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

۱۳۹۵

فهرست نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

مطلبی، مطلب، ۱۳۵۹ -	بر شناسه
ایلات کرمانشاهان و نقش آنها در قشون ایران عصر قاجار / مطلب، مطلبی / ناظر علمی حوریه سعیدی / ویراستار ادبی حسین میکائیلی	عنوان و نام پدیدآور
تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۵.	مشخصات نشر
۲۳۳ ص.	مشخصات ظاهری
۳۰۰۰۰۰ ریال ۴۴۶-۴۴۶-۹۶۴-۹۷۸	شابک
فیا	وضعیت فهرست نویسی
کتابنامه به صورت زیر نویس	یادداشت
ایلات و عشایر - ایران - کرمانشاهان	موضوع
Nomads -- Iran -- Kermanshahan	ر.ص
ایران -- تاریخ -- قاجاریان، ۱۱۹۳ - ۱۳۴۴ ق.	موضوع
Iran -- History -- Qajars, ۱۷۷۹ - ۱۹۲۵	موضوع
ایران -- نیروهای مسلح -- تاریخ -- قرن ۱۳ ق.	موضوع
Iran -- Armed forces -- History -- ۱۹th century	م.
کرمانشاهان -- تاریخ -- قرن ۱۲ ق.	موضوع
Kermanshahan (Iran: Province) -- History -- ۱۸th century	موضوع
کرمانشاهان -- تاریخ -- قرن ۱۳ ق.	موضوع
Kermanshahan (Iran: Province) -- History -- ۱۹th century	موضوع
سعیدی، س. ۱۳۳۷ - ناظر	شابسه افزوده
سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران	شابسه افزوده
۹۹ ۱۳۸ ۹ / م. ۴۴۶-۴۴۶-۹۶۴-۹۷۸	رده بندی کنگره
۴۴۶-۴۴۶-۹۶۴-۹۷۸	رده بندی دیویی
۷۵۹۶ ۶	شماره کتابشناسی ملی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۴۶-۴۴۶-۹۷۸

ایلات کرمانشاهان

و نقش آن‌ها در قشون ایران عصر قاجار

تألیف: مطلب مطلبی

ناظر علمی: حوریه سعیدی / ویراستار ادبی: حسین میکائیلی

ناشر: انتشارات سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

شمارگان: ۵۰۰ نسخه / چاپ اول ۱۳۹۵

چاپ و صحافی: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

مهدی ادیبی

طراح جلد، صفحه آرای: یوسف امیری، علیرضا خورشیدی

ناظر فنی: پرویز بختیاری

بها: ۳۰۰۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، بزرگراه شهید حقانی (غرب به شرق)، بعد از ایستگاه مترو، بلوار کتابخانه ملی

دفتر فروش: ۸۱۶۲۳۲۷۷-۸۱۶۲۳۳۱۵ / دورنگار: ۸۱۶۲۳۳۰۱

وبگاه: www.nlai.ir / پست الکترونیک انتشارات: Publication@nlai.ir

فهرست مطالب

۱۳	مقدمه
	فصل اول: ته‌نگین و تحولات قشون در ایران عصر قاجار
۲۳	نگاهی به گذشته
۲۶	قشون و برآمدن قاجاریه
۳۰	ساختار سنتی ارتش در اوایل دوره قاجاریه
۳۲	سواره‌نظام
۳۴	سلاح سواره‌نظام
۳۵	زره‌دارهای چریک
۳۵	سواره‌نظام غلام‌شاه یا گارد سلطنتی
۳۶	غلام‌های تفنگچی
۳۷	سواره‌نظام ولایات
۳۸	سواره خارج از فوج
۳۸	پیاده‌نظام
۴۱	نیروهای چریک
۴۲	توپخانه و زنبورک‌خانه
۴۷	نیروی دریایی

۴۸	مهندسی جنگ و فنون نظامی
۵۰	نظم و انضباط
۵۲	ناکارآمدی در مواجهه خارجی
۵۶	آغاز تحول در قشون ایران
۵۸	سیک‌های ایران و روسیه، ضرورت تحول قشون
۶۶	قشون در دوره ناصرالدین‌شاه
۶۷	سربازگیری (نظارت بر بچه)
۷۳	جایگاه دارالقشون در اصلاح قشون
۷۵	تشکیلات قشون در دوره ناصرالدین‌شاه
۸۰	مناصب نظامی
۸۶	بهداشت و درمان
۸۹	قشون و ایالات

فصل دوم: موقعیت جغرافیایی و ساختار اجتماعی ایلات

کرمانشاهان

۹۷	جغرافیای ایالت کرمانشاهان
۹۹	ایل کلهر
۱۰۲	جغرافیای ایل کلهر
۱۰۵	جمعیت و جایگاه ایل کلهر نسبت به سایر ایلات
۱۰۶	ایل سنجابی
۱۰۷	جغرافیای ایل سنجابی
۱۰۹	تشکیل ایل سنجابی
۱۱۰	ایل زنگنه
۱۱۱	جغرافیای ایل زنگنه

۱۱۲	جایگاه ایل زنگنه
۱۱۵	ایل گوران
۱۱۶	جغرافیای ایل گوران
۱۱۷	جمعیت گوران
۱۱۸	ساختار اجتماعی
۱۱۹	مجلس مراتب اجتماعی
۱۲۱	ساختار اقتصادی
۱۲۲	ساختار سیاسی ایلات کرمانشاهان
۱۲۴	ساختار سیاسی
۱۲۵	ایلخان
۱۲۵	ایل بیگی یا ملول ایلخان
۱۲۵	حاکم
۱۲۶	خان
۱۲۶	کلانتران
۱۲۷	ریش سفیدان
۱۲۷	چگونگی انتخاب رؤسای ایلات
۱۲۹	رویکردها و راهکارهای رؤسای ایلات برای تدوین سیاست نویسی
۱۳۳	بسترها و زمینه‌های تقابل درون ایلی و برون ایلی
۱۳۳	اختلافات درون ایلی
۱۳۵	اختلافات ایلات با یکدیگر
۱۳۶	اختلاف با ایل‌های عثمانی
۱۴۱	مذهب در ایلات کرمانشاهان
۱۴۴	مسئله جانشینی

فصل سوم: اوضاع سیاسی نظامی کرمانشاهان در نیمه اول

قرن سیزدهم هجری

- ۱۵۱ ازبیرگان و نیروهای مؤثر نواحی غربی در آستانه قرن سیزدهم
- ۱۵۶ ولی حکمران قاجاری کرمانشاهان
- ۱۵۷ حکمرانی محمدعلی میرزا دولتشاه
- ۱۵۷ مسارک کمرک قشون کرمانشاهان در جنگ‌های ایران و روس
- ۱۷۲ جانشین محمدعلی میرزا دولتشاه
- ۱۷۹ حکمرانی بهرام میرزا
- ۱۸۳ حکمرانی منوچهرخان معتدالدوله
- ۱۸۴ شورش گوران‌ها و قتل ناجی خان یکی حکمران
- ۱۸۵ حکمرانی عبدالحسین خان جوانشیر

فصل چهارم: عصر عمادالدوله

- ۱۹۱ ایلات و افواج کرمانشاهان پس از فوت محمدشاه
- ۱۹۶ میرپنجگی یافتن عباسقلی خان بر افواج کرمانشاهان
- ۱۹۸ حکمرانی امام‌قلی میرزا
- ۲۰۰ آموزش نظامی فوج‌ها
- ۲۰۳ ادعای نیابت امام‌تیمور گوران و مشکل عمادالدوله جهت مقابله
- ۲۰۴ مأموریت سرحدی فوج گوران
- ۲۰۵ اردوی نظامی سلطانی ۱۲۶۹
- ۲۰۸ فوج زنگنه در جنگ هرات
- تصرف بوشهر به وسیله انگلیس و بسیج سپاهیان ایالات و ولایات و
- ۲۰۸ فوج‌های کرمانشاهان
- ۲۱۰ اعزام فوج کلهر به تهران

	همزمانی قراولی بر کرمانشاه و انتظام حدود به وسیله گوران‌های
۲۱۱	قلعه‌زنجیری
۲۱۴	اعزام فوج زنگنه
	انتصاب افرادی از ایلات کرمانشاهان به فرماندهی فوج‌های خارج از
۲۱۵	ولایت
۲۱۶	قتل ام‌الله‌خان سرتیپ فوج گوران
۲۱۶	اردوی سال ۱۲۷۵ سلطانیه
۲۱۸	مأموریت سرمن‌خان سرهنگ از تهران
۲۱۸	مأموریت بی‌ن‌ولایتی
۲۲۰	تغییر در فرماندهی راج زنگنه و مأموریت کرمان و بلوچستان
۲۲۱	اوضاع پریشان در اساز و اعزام سواره سنجابی
۲۲۲	مأموریت توپچیان
۲۲۳	مأموریت فوج گوران به اساز
۲۲۴	سرکوب طایفه سگوند
۲۲۵	فوج‌های کرمانشاهان در دهه نود قرن سیزدهم هجری
۲۲۷	سفر عتبات ناصرالدین‌شاه و استقبال فوج‌ها
۲۲۸	انتصاب ریاست قشون کرمانشاهان
۲۳۰	اردوی سال ۱۲۸۹
۲۳۰	عزل عمادالدوله
۲۳۵	مأموریت گوران قلعه‌زنجیری و سواره سنجابی
۲۳۸	مأموریت بخش‌هایی از یک فوج در یک‌زمان
۲۴۰	وفات عمادالدوله
۲۴۰	حرکت به دشت زهاب
۲۴۳	لزوم ازدیاد سربازان سرحد و موانع آن

۲۴۵ رفتن فوج قراغزلو از کرمانشاهان و ساخلو شدن فوج زنگنه

فصل پنجم: کرمانشاهان در قلمرو ظل السلطان

- ۲۵۱ راگذاری حکومت کرمانشاهان به ظل السلطان
- ۲۵۵ حل عدم ورود ظل السلطان به کرمانشاهان
- ۲۵۶ محسوس شدن افواج و ایلات کرمانشاهان
- ۲۵۷ اردوی سال ۱۲۹۰ زهاب
- ۲۵۸ نایب‌الحکومت در سرملک
- ۲۶۱ مأموریت فوج رشته در کردستان
- ۲۶۲ ترتیب قشون کرمانشاهان در آغاز قرن چهاردهم هجری
- ۲۶۲ فوج‌ها
- ۲۶۳ نیروهای سواره
- ۲۶۵ مأموریت فوج گوران به اصفهان
- ۲۶۷ اصلاحات قشونی ظل السلطان
- ۲۶۷ بنای بیمارستان
- ۲۶۸ تجمع و شور هفتگی صاحب‌منصبان
- ۲۶۹ منع خرید و فروش ملزومات نظامی
- ۲۷۰ تعویض اسلحه
- ۲۷۲ داستان احمدوند‌ها و قشون کرمانشاهان
- ۲۸۰ نایب‌الحکومتی حسام‌الملک
- ۲۸۶ خارج شدن کرمانشاهان از قلمرو ظل السلطان
- ۲۸۸ وفات حسام‌الملک و حکمرانی زین‌العابدین خان (حسام‌الملک دوم)
- ۲۸۹ حکمرانی حسنعلی خان امیرنظام گروسی
- ۲۹۱ ورود امیرنظام به کرمانشاه

۲۹۵	شورش علیه ضیاءالدوله
۲۹۷	عزل انوشیروان میرزا ضیاءالدوله
۲۹۹	شورش عباس شاه

فصل ششم: دورهٔ پرتنش

۳۰۵	تبریز ناصرالدین شاه
۳۰۵	ساخت مظفرالدین شاه
۳۰۶	صاحب‌منصب‌های ده‌بالای کرمانشاهان
۳۱۰	تأسیس مدارس
۳۱۲	افول قشون کرمشاهان
۳۱۲	حکمرانی عبدالعزیز میرزا فرمانفرما
۳۱۴	تیراندازی به کالسکهٔ محمدعلی شاه و اعزام نظامیان کرمانشاه
۳۱۵	سالارالدوله؛ توان ایل‌ها در ارمان‌دهی و ردآوری نیروی نظامی
۳۱۵	انتصاب جالب؛ حکمرانی ظهیرالملک یکنه
۳۱۷	حکمرانی نظام‌السلطنه
۳۱۹	مواجه قشون
۳۲۴	مشکلات پرداخت حقوق و مواجب
۳۲۹	پرداخت حقوق
۳۳۴	مواقع بحرانی، قشون و بی‌نظمی ولایت
۳۳۶	جایگاه قشون در وصول مالیات کرمانشاهان در شرایط ناپایدار سیاسی
۳۴۶	نتیجه‌گیری

پیوست‌ها

۳۵۱	کتابچه ایلات کرمانشاهان
-----	-------------------------

۳۷۵

جغرافیای ایالت کرمانشاهان

۳۸۵

کتابچه روزنامه قشونی

۳۹۱

منابع

۴۱۱

صاویر

۴۳۷

نمایه

www.ketab.ir

مقدمه

در همه ادوار تاریخ ایران، داشتن ارتشی منظم و نیرومند، یکی از چالش‌های مهم پادشاهان حکام بود. پایه و اساس قشون ایران در طی قرون متمادی تا دوره پهلوی (۱۱۱۱ تا ۱۳۰۲) تغییرات و تحولات زیادی را تجربه کرد. اهمیت جوامع ایلی در این واقعیت متجلی است که اغلب سلسله‌های ایرانی مانند هخامنشی، ساسانی، غزنوی، سلجوقی، خوارزمشاه، زند، افشاری و قاجاری خاستگاه قبیله‌ای داشتند. حکومتی که برآیند مستقیم آن بود، از سیاستی پیروی می‌کرد که به تقویت ایلات و عشایر و افزایش نقش آن‌ها در کارکردهای سیاسی، نظامی، اجتماعی و اقتصادی جامعه می‌انجامید. نگاهی دقیق‌تر به تاریخ ایران نشان‌دهنده این واقعیت است که بخش عمده آن، آمدن و رفتن ایلات و صحرانشینان در قالب حکومت‌های مختلف است. این حکومت‌ها به‌مانند یک ایل بزرگ بودند که با ایلات و طوایف مختلف، شکلی از یک حکومت ایلیاتی داده بودند؛ با این تفاوت که تنها یک دیوان سلطنتی نه‌چندان گسترده به اداره امور نظامی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشور می‌پرداخت. درواقع، شاه مملکت همان ایلخان ایل مسلط بر سایر ایلات کشور بود. شاه با استفاده از اختیاراتی که به دست آورده بود، خواسته یا ناخواسته از توانمندی‌های سایر ایلات، استفاده‌های لازم را می‌برد. در بیشتر

مواقع، قشون منظم و دائمی در کشور موجود نبود و هرگاه جنگی پیش می‌آمد، هر ایل و طایفه سهمیه خویش را به مرکز می‌فرستاد. اعزام نیرو به مرکز چندان هم ساده نبود و گاه باعث مشکلاتی در سطح کشور می‌شد؛ زیرا برخی از ایلات در فرستادن قشون، سهل‌انگاری می‌کردند یا این‌که اصلاً نیرویی به مرکز نمی‌فرستادند و این خود مشکل بزرگی محسوب می‌شد.

ایلات و عشایر در طول تاریخ پرفرازونشیب ایران، قوای دفاعی کشور را در برابر دشمنان تأمین کرده و قدرت رزمی خویش را در اختیار شاهان و حکمرانان برار می‌دادند. گروه‌های ایلی ایران همواره با دولت مرکزی در پیوند و ارتباط متقابل بوده‌اند. رؤسای ایلات برای حکومت مالیات جمع می‌کردند و نیروهای مسلح در اختیار ارتش ایران قرار می‌دادند؛ در مقابل، پادشاهان ایران نیز رؤسای ایلات را به عنوان حاکمان محلی به رسمیت می‌شناختند و در بسیاری موارد آن‌ها را رسماً به سمت والیان و نمایندگان دولت مرکزی در مناطق ایلی تعیین می‌کردند. غالب اوقات رهبران ایلی نمی‌توانستند به مقام خود به عنوان رئیس (باشا، بیگلربیگی، امیر) مشروعیت ببخشند مگر آن‌که شاه، آن‌ها را به این مقام منصوب می‌کرد. به همین دلیل، رؤسای ایلات، حاکمان قدرتمند محلی بودند که در مناطق تحت نفوذ خود اقتدار کامل نظامی و اقتصادی داشتند.

ایل قاجار از دوره صفویه همواره نظامیان و جنگاورانی داشت که زیر نظر و فرماندهی خان و دیگر سرکردگان ایل به جنگ و دفاع می‌پرداختند. سرکردگان قاجار پس از هرج و مرج ناشی از سقوط صفویه، به رقابت‌های سیاسی وارد شدند و توانستند از افراد ایل قاجار، نیروی نظامی نسبتاً منسجمی تشکیل دهند. آقامحمدخان چه در روزگار سرکشی و چه در دوره فرمانروایی از آن‌ها بهره بسیار گرفت. وی زمانی که می‌خواست هسته قشون را تشکیل دهد نخست به سوی ذخیره‌های همیشگی افراد مسلح

یعنی عشایر دست دراز کرد و قبیله‌های پراکنده عرب و کرد را که از سرنوشت خود ناراضی بودند، با خود همراه ساخت و سپس به ایل قاجار و سایر طوایف مازندران روی آورد و همچنین مزدورانی را به خدمت درآورد و از آنان هسته‌های تفنگچی تشکیل داد.

این وضعیت در طول دوره قاجاریه استمرار یافت و در مواقع نیاز و ضرورت هر یک از ولایات مجبور به تأمین و اعزام تعداد مشخصی از افراد نظامی بود. به‌طور طبیعی در ولایات، این افراد نه از مردمان شهری که از عشایر و ایلات تأمین می‌شدند و در مواردی که سپاهیان خاستگاه ایلی و عشیره‌ای نبودند کارایی و کیفیت سربازان ایلی را نداشتند. البته این بدان معنی نیست که سربازان ایلی فاقد هر نوع کم و کاستی بودند. شاید مهم‌ترین و اصلی‌ترین نقایس سربازان ایلی، فصلی بودن آنان بود و این‌که نمی‌توانستند برای مدت‌های طولانی خارج از ولایت خویش به‌سر برند و دیگر این‌که قابلیت کمتری در راه‌پیمایی با پیشرفت‌ها و فنون جدید از خود نشان می‌دادند. به‌همین منظور، در سال‌های میانه جنگ‌های ایران و روسیه، تلاش‌هایی برای اصلاح وضع قشون آغاز شد که به‌رغم استمرار این تلاش‌ها در طول دوره قاجاریه، به‌جرت نمی‌توان گفت وضع قشون ایران چه از نظر آموزش و تربیت نیروی انسانی و چه از نظر تجهیزات و سلاح‌های موردنیاز و به‌طور کلی ملزومات نظامی تا زمان ناصرالدین‌شاه تقریباً به همان منوال سابق بود؛ اگرچه در دوره ناصرالدین‌شاه این تلاش‌ها پراشتداد اما نتوانست آن‌چنان تغییر محسوسی به‌بار آورد.

نبود کار علمی و دقیق در این حوزه - که جای کار بسیار دارد - نگارنده را به پر کردن بخشی از این خلأ پژوهشی، سوق داد؛ تا با بهره‌گیری از اسناد و مدارک علمی، به این مهم همت گمارد.

پژوهش حاضر، حاصل بیش از دو سال فعالیت در گروه تحقیقات

تاریخ معاصر پژوهشکده اسناد، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران است. در پروپوزال اولیه، تحولات سیاسی - اجتماعی یکی از ایلات کرمانشاهان در اوایل دوره پهلوی اول به شورای پژوهشکده ارائه شد که تصویب آن در شورا به دلیل «جزئی بودن» مورد پذیرش واقع نشد! پس از آن بود که به پیشنهاد سرکار خانم حوریه سعیدی، رئیس گروه وقت تحقیقات تاریخ معاصر، قشون کرمانشاهان در دستور کار قرار گرفت و پس از جرح و تعدیل‌ها و بررسی‌های اولیه، سائیم صاحب آن با عنوان «ایلات کرمانشاهان و جایگاه آن‌ها در قشون ایران عصر قاجار» آواز تا پایان دوره ناصری» به تصویب رسید.

این پژوهش دربارۀ قشون ایران به‌طور کلی و قشون کرمانشاهان به‌صورت ویژه سخن می‌گوید. از آن‌جا که در برهه مورد مطالعه پژوهش، ایلات چه از لحاظ سیاسی - نظامی و اقتصادی از ایران اصلی این حدود بودند، به‌ناچار برای بررسی قشون این ایلات، می‌بایست به سراغ ایلات آن‌جا رفت. در همین راستا چهار ایل عمده مورد مطالعه قرار گرفت. از آن‌رو که تحولات نظامی و سیاسی ایلات نمی‌توانست جدا از هم بررسی گردد، در مواردی که تحولات درونی ایل بر ساخت نظامی آن اثرگذار بوده است، رویدادهای سیاسی نیز مورد تجزیه و تحلیل و بررسی قرار گرفت.

خواننده پس از مطالعه کتاب به دیدگاه‌ها و آموزه‌های زیر خواهد رسید.

۱. تحولات و تشکیلات قشون ایران عصر قاجار؛
۲. موقعیت جغرافیایی و ساختار اجتماعی ایلات کرمانشاهان و نقش آن در تحولات قشونی این ایالت؛
۳. تحولات قشونی ایالت کرمانشاهان در دوره قاجار؛
۴. چگونگی و میزان مشارکت قشون و فوج‌های کرمانشاهان در انتظام ایالتی و کشور؛
۵. فرازونشیب‌های قشون ایالتی، علل و عوامل آن.

این مطالب صورت دیگری از بخش‌بندی کتاب نیز هست، در همین راستا کتاب در شش فصل تنظیم شد:

در فصل اول با عنوان «تشکیلات قشون ایران عصر قاجار»، قشون ایران به صورت کلی مورد بررسی قرار گرفته است و در مواردی اشاراتی نیز به قشون کرمانشاهان شده است. در این فصل، قشون ایران از ابتدای دوره قاجار مورد بررسی قرار گرفته و تحولات آن را در طول این دوره دنبال می‌شود.

فصل دوم با عنوان «موقعیت جغرافیایی و ساختار اجتماعی ایلات کرمانشاهان» موضوع‌های مختلفی از جمله: قلمرو و زیست‌بوم، دامنه نفوذ سیاسی، ساختار قدرت، سلسله مراتب اجتماعی، ساختار اقتصادی و... مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. مطالعه این بخش، خواننده را در درک بهتر تحولات قشونی ایلی خواهد کرد.

فصل‌های سوم تا ششم، نگاه تحلیلی قشون کرمانشاهان را در طول دوره قاجاریه مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. مبنای تقسیم‌بندی فصول هم، دوره سلطنت شاهان قاجار و یا دوره حکمرانی کرمانشاهان است. در این میان، فصل ششم تا حدودی متفاوت به نظر می‌رسد؛ این فصل به اختصار، تحولات قشونی کرمانشاهان را از سلطنت مظفرالدین‌شاه تا انقراض قاجاریه پوشش می‌دهد. در این دوره رویدادهای زیادی رخ داد: تصادم‌های نیروهای مشروطه‌خواه و ضد مشروطه، ماجراجویی‌های سالانه، جنگ جهانی اول و ورود نیروهای متخاصم، شکل‌گیری دولت ملی و در این ایالت روی داد و همیشه یکی از طرف‌های مؤثر و درگیر این رویدادها قشون و فوج‌های ایلی ایالت بود، بنابراین پرداختن تفصیلی به آن از حوصله و وقت پژوهش حاضر خارج است؛ زیرا هر یک از موضوعات مطرح‌شده، خود پژوهش مستقلی می‌طلبد؛ بنابراین به جای پرداختن تفصیلی به این رویدادها، دو

موضوع، مالیات و مواجب قشون که حجم وسیعی از گزارش‌های این دوره ایالت کرمانشاهان را به‌خود اختصاص داده، موردبررسی قرار گرفته است؛ دو موضوعی که در طول دوره قاجاریه همواره قشون درگیر آن بوده، ولی در این برهه نقش پررنگ‌تری یافت.

روش تحقیق این اثر کتابخانه‌ای - اسنادی است. منابع مورداستفاده، شش اسناد منتشرنشده مراکز آرشیوی و روزنامه‌های دوره قاجار می‌باشند. روشی شده است با سازمان دادن اطلاعات و مدارک و ارتباط بین آن‌ها، تصمیم بر موعبت قشون ایران به‌طورکلی و قشون و فوج‌های ایالت کرمانشاهان به‌سجل خاص ارائه گردد.

این کتاب یکی از طرح‌های موظف گروه تحقیقات تاریخ معاصر پژوهشکده اسناد است که در انجام یافتن آن، همکاران و دوستان ارجمندی در طول کار همراه و همیارم بودند که بر خود لازم می‌دانم به‌پاس قدردانی و سپاسگزاری در این‌جا از ایشان یاد کنم.

در ابتدا سرکار خانم حوریه سعیدی، پیش‌هادنده اولیه و ناظر علمی طرح که مراجعات مکرر بنده را با روی گشاده می‌پایان می‌دهند و با خواندن یکایک فصول کتاب، نکات دقیقی را یادآور شدند. از ایشان به‌تسهیلات سیاسی را دارم و برایشان توفیقی روزافزون خواستارم.

جناب آقای غلامرضا عزیزی، ریاست محترم پژوهشکده اسناد و جناب آقای دکتر محمدجواد مرادی‌نیا، رئیس سابق پژوهشکده، نهایت همراهی و مساعدت را به‌ویژه در تمدید زمان طرح، با بنده داشتند که بدون آن، ارائه کار با وضعیت فعلی غیرممکن می‌نمود.

همکاران محترم در تالار پژوهش آرشیو ملی خانم‌ها هما قاضی، رقیه شکری، فریمه باقری، کبری مقیمی، اعظم فلاح، و نیز خانم‌ها مریم رجبی و لیلی عطری نهایت همراهی را در تهیه و دسترسی به‌موقع اسناد و کتاب‌های

مورد نیاز داشتند؛ از همه این عزیزان نهایت سپاس را دارم. از جناب آقای یوسف امیری، مدیر محترم انتشارات سازمان و دیگر همکاران این بخش خانم‌ها طاهره معمار، آمنه هزارخانی و علیرضا خورسندی و در بخش تکثیر از آقای مهدی ادیبی و آقای آصف آصفی که در انتشار هرچه بهتر این اثر تلاش زیادی داشتند صمیمانه تشکر می‌کنم.

دوستان و همکاران ارجمند و پرتلاشم آقایان؛ علی کریمیان، محسن روحایی، مصطفی نوری، محمد ایرانشاهی، رسول گودینی، امین محمدی، صباح خدایی، زاده هریک به نحوی من را در تهیه این اثر یاری دادند، برای یکایک بشارت رفیق، روزافزون خواستارم.